

Asia: VN/31464/2023

Lausuntopyyntö ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen toiminnasta perittävistä maksuista annettujen valtioneuvoston asetusten muuttamisesta

Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen avoimen korkeakouluopetuksen enimmäismaksu

Lausuntonne yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen avoimen korkeakouluopetuksen enimmäismaksun korottamisesta 45 euroon opintopisteeltä (nykyisin 15 euroa/opintopiste). Jatkossakin korkeakoulu voi päättää myös tätä matalammasta hinnoittelusta tai täysin maksuttomasta tarjonnasta.

Taideyliopisto viittaa Jyväskylän yliopiston lausuntoon. Maksuasetuksen muutos ajoittuu hyvin hankalaan kokonaistilanteeseen. Samanaikaisesti on toteutumassa aikuiskoulutustuen ja vuorotteluvapaan loppuminen, OKM rahoitusmallin muutos (a) jatkuvan oppimisen rahoitusosuuden vähennys niin yo- kuin amk-mallissa, b) kv-opiskelijoiden opintosuoritukset ilman suomalaista henkilötunnusta pois rahoitusmallista) sekä vapaan sivistystyön rahoituksen leikkaukset. Kokonaisvaikutus voi olla kohtalokas tilanteessa, jossa avoimen korkeakoulutuksen tarjoaman jatkuvan oppimisen tarve vain kasvaa.

Opintomaksukorotuksesta saatavat tulot eivät riitä kattamaan Taidealojen koulutuksen kustannuksia ja OKM-rahoituksen vähentyessä koulutustarjontaa joudutaan supistamaan.

Taidealoilla avoimen yliopisto-opetuksen opiskelijat ovat tyypillisesti freelancer-työntekijöitä, joilla ei ole säännöllisiä tuloja. Opiskelijoilla on harvoin taustalla työntekijä, joka voisi osallistua opintomaksujen kattamiseen. Tästä syystä hintojen nostaminen todennäköisesti vähentää opiskelijoiden määrää.

Lisääajan hakemista ja uudelleenkirjautumista koskevat maksut yliopistoissa

Lausuntonne yliopistojen maksuasetukseen ehdotetuista em. muutoksista.

Taideyliopisto ymmärtää näkökohdat opiskeluoikeuteen myönnettävän lisäajan hakemista koskevaan maksuesitykseen yliopisto- ja ammattikorkeakoulusektorien yhdenmukaisten käytäntöjen tavoittelun näkökulmasta. Samalla toteamme, että usein lisäajan hakemiseen johtavat terveydelliset syyt, joihin opiskelija tai yliopisto ei voi itse vaikuttaa.

Mikäli maksua aletaan periä, ehdotamme siihen siirtymäaikaa siten, että maksua alettaisiin periä aikaisintaan 1.8.2026 alkaen. Perustelemme siirtymäaikaa siksi, että opiskelijoille ehditään tiedottaa uudesta maksusta kattavasti. Lisäksi muutos aiheuttaa yliopiston tieto- ja talousjärjestelmiin prosessi- ja toiminnallisuusmuutoksia, joihin tarvitaan valmisteluaikaa.

Yliopisto kannattaa lukuvuosi-ilmoittautumisen laiminlyönnistä johtuvan uudelleenkirjautumismaksun korottamista 35 eurosta 50 euroon. Myös vanhentuneeseen lainsäädäntöön perustuvien maksujen poistaminen on kannatettavaa.

Avoimen korkeakoulutuksen tarjontaan ja maksullisuuteen liittyvät kehittämistarpeet

Muu palautteenne ehdotuksista? Mitä muita kehittämistarpeita näette liittyvän avoimen korkeakoulutuksen tarjontaan ja maksullisuuteen?

Lausunnon taustamuistion mukaan avoimesta yliopisto-opetuksesta ja erillisistä opinto-oikeuksista perittävän enimmäismaksun korottamisen jälkeen opetus- ja kulttuuriministeriö tarkastelee kysymyksiä erityisryhmistä. Yksi erityisryhmä voisi olla taide- ja kulttuurialalla tyypilliset freelancerit, joille opintomaksun korotuksen myötä mahdollisuuden opiskella avoimessa yliopistossa heikkenevät.

Vaikutusarvionta tarkentavat kysymykset korkeakouluille

1. Kuvatkaa korkeakoulunne nykyinen avoimen korkeakouluopetuksen hinnoittelukäytäntö.

Taideyliopisto veloittaa opiskelijoilta opintomaksuna 15 euroa per opintopiste riippumatta opintojen laajuudesta. Tietyille kohderyhmille, kuten toisen asteen opiskelijoille ja työttömille, opinnot voivat kuitenkin olla maksuttomia erillispäätöksellä. Opintomaksut vahvistetaan lukuvuosittain. Yhteistyöoppilaitosten hallintomaksut ovat kohtuullisia ja perustuvat opintojen laajuuden mukaan luokiteltuihin hintaluokkiin.

2. Miten arvoitte asetusmuutoksen vaikuttavan hinnoittelukäytäntöönne?

Arvioimme, että Taideyliopisto joutuu nostamaan opintomaksuja kaikilla tasoilla. Lisäksi hinnoittelemme mahdollisesti tuotantokustannuksiltaan kalliimpia opintojaksoja ja -kokonaisuuksia opintomaksuiltaan kalliimmiksi. Tämä kuitenkin saattaa muodostaa haasteen erityisesti työelämälähtöiselle opetustarjonnallemme, jonka kohderyhmänä ovat taide- ja kulttuurialan freelancerit. Heidän tulojensa epäsäännöllisyys ja usein pienet tulot tekevät kalliimmista opintomaksuista merkittävän esteen osallistumiselle avoimeen yliopisto-opetukseen.

3. Miten arvioitte asetusmuutoksen mahdollistaman uuden enimmäismaksun vaikuttavan avoimen korkeakouluopetuksen tarjontaanne eri koulutusaloilla? Mille uusille aloille arvioitte enimmäismaksun nostamisesta johtuen käynnistävänne avointa korkeakouluopetustarjontaa?

Taidealan yliopistotasoinen opetus on erittäin kustannusintensiivistä, sillä se sisältää runsaasti lähiopetusta pienissä ryhmissä ja yksilöopetuksena. Kustannussyistä taidealan ydinopetusta ei ole voitu tarjota avoimessa yliopistossa, mutta mahdollisuus korottaa opintomaksuja tarjoaa tähän mahdollisuuden. Kuitenkaan opintomaksujen korotus ei tuota merkittävää lisärahoitusta taideopetuksen kattamiseen, koska koulutuksen järjestämiskustannukset ovat suuret ja opetusryhmät pienet.

Taidealan avoimen yliopiston opiskelijat maksavat pääasiassa opintonsa itse. Suuri osa heistä on freelancer-taiteilijoita ja -kulttuurityöntekijöitä, joiden tulot ovat epäsäännöllisiä eikä heillä näin ollen ole taustallaan työnantajaa, joka voisi osallistua opintomaksuihin. Tämä tarkoittaa, että opintomaksujen nosto lisää eriarvoisuutta koulutuksen saavutettavuudessa taidealalla.

Ajatus siitä, että enimmäismaksun korotus lisäisi avoimen korkeakouluopetuksen tarjontaa ja yksilöiden opintojen suoritushallittavuutta aloilla, joilla se on nyt vähäistä suurten koulutuksen järjestämiskustannusten vuoksi, ei päde taidealalla.

On todennäköistä, että opintomaksujen korotus tulee laskemaan opintojen kysyntää ja siten laskee opintoihin osallistuvien määrää.

4. Mitä vaikutuksia arvioitte enimmäismaksun nostamisella olevan avoimen väylän opintoihinne / polkuopintoihinne (esim. suorituskäärät, kriteerit, hinnoittelu)?

Taideyliopistossa on toistaiseksi tarjolla hyvin vähän avoimen väylän opintoja. Taideyliopistossa ei ole suoria avoimen yliopiston väyliä, koska taideopetuksen luonteen ja kustannusintensiivisyyden vuoksi emme voi tarjota avoimessa yliopistossa sellaisia opintoja, jotka olisivat tarpeen suoran väylän mahdollistamiseksi. Tietyissä koulutusohjelmissa avoimen yliopiston opinnoilla voi kuitenkin edetä kaksivaiheisessa opiskelijavalinnassa suoraan valinnan toiseen vaiheeseen. Taideyliopiston väyläopintojen laajuus on 20–30 op, joten maltillinen opintomaksujen korotus ei todennäköisesti vähennä kiinnostusta väyläopintoihin.

Kiviharju Katja
Taideyliopisto